

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д.е.н., проф., Лоханова Н.О.

«___» _____ 20__ р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності 6.030509 «Облік і аудит»

за темою:

«Облік, контроль та аналіз основних засобів
(на прикладі ВКФ «Агромарін»)»

Виконавець

студентка обліково-економічного факультету
42 групи

Войцих Анастасія Миколаївна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Шевчук Ніна Сергіївна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2018

АНОТАЦІЯ

випускної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавра

Войцих Анастасії Миколаївни

(прізвище, ім'я, по батькові)

«Облік, контроль та аналіз основних засобів

(на прикладі ВКФ «Агромарін»)»

(назва випускної роботи)

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2018 рік

Випускна робота складається з трьох розділів.

У роботі розглядаються теоретичні основи та особливості ведення обліку, контролю та аналізу основних засобів на ВКФ «Агромарін».

Запропоновано напрями поліпшення системи обліку основних засобів в частині обрання методу нарахування амортизації, методи підвищення ефективності використання основних засобів, а також організаційно-методичних питань системи внутрішнього контролю.

Ключові слова: основні засоби, методи нарахування амортизації, облік,
(3-5 слів або словосполучень)

внутрішній контроль.

ABSTRACT

on the research work by

Voitsykh Anastasiia Mykolayivna

(прізвище, ім'я, по батькові на англійській мові)

«Accounting, control and analysis of fixed assets

(for example, PCF «Agromarin»)»

(назва випускної роботи на англійській мові)

Odessa national economic university

Odessa, 2018

The research work has three sections.

The article deals with the theoretical bases and peculiarities of accounting, control and analysis of fixed assets at the enterprise PCF «Agromarin».

The directions of improvement of the accounting system of fixed assets in the part of the choice of method of accrual of depreciation, methods of increasing the efficiency of the use of fixed assets, as well as organizational and methodological issues of the internal control system are proposed.

Keywords: fixed assets, methods of depreciation, accounting, internal control.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	7
1.1. Економічна сутність основних засобів їх класифікація та оцінка.	7
1.2. Документальне оформлення господарських операцій з руху основних засобів.....	16
1.3. Організація синтетичного та аналітичного обліку основних засобів.....	19
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ВКФ «Агромарін»	22
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства.....	22
2.2. Порядок нарахування та облік амортизації основних засобів.....	25
2.3. Облік надходження та вибуття основних засобів.....	31
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ І КОНТРОЛЬ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	37
3.1. Аналіз стану та використання основних засобів на ВКФ «Агромарін».....	37
3.2. Контроль основних засобів: методичні аспекти та практика проведення.....	51
3.3. Шляхи вдосконалення аналізу та контролю руху основних засобів.. ..	56
ВИСНОВКИ	59
Список використаних джерел	63
Додатки	67

ВСТУП

Актуальність теми. Тема даної роботи є важливою і актуальною, оскільки на даний момент в країні нестабільна економічна ситуація, у зв'язку з цим набуває особливої актуальності оцінка основних засобів та їх облік. Діяльність суб'єктів господарювання в умовах економічної нестабільності та жорсткої конкуренції зумовлюють створення на підприємстві дієвої системи управління його майном, а саме раціональності організації і методики обліку та аналізу основних засобів. Оскільки в господарській діяльності підприємства основні засоби займають вагоме місце, їх частка дозволяє оцінити рівень забезпеченості необхідними умовами для здійснення фінансової діяльності суб'єктом господарювання. Успішне вирішення завдань управління основними засобами та обґрунтування інвестиційної політики в їх частині вимагає ефективного обліку та різнобічного використання інформації, яка надається.

Облік у системі управління займає одне з головних місць. Він відображає регіональні процеси виробництва, розподілу і споживання, характеризує фінансовий стан підприємства, є основою для планування його діяльності.

Теоретичну основу дослідження питань склали закони України, постанови, наукові праці зарубіжних та вітчизняних вчених, таких як: В. В. Бабича, В. В. Бистро, М. Т. Білухи, М. І. Бондар, Н. А. Волкова, А. М. Герасимовича, Н. І. Дорош, В. П. Завгороднього, І. В. Карасевич, Т. В. Козел, А. Л. Коляда, Т. В. Мордвінцева, О. Ю. Омельченко, Н. М. Урбан, Л. Ткаченко, Т. В. Черкашина, А. В. Янчев, О. С. Яцунської та інших.

Однак питання обліку стану та руху основних засобів потребують поглибленого дослідження. Оскільки в сьогоденних умовах нестабільної економічної ситуації та постійних змін законодавства існує ряд проблем, які негативно впливають на процес управління виробництвом, при цьому знижуючи ефективність використання основних засобів. До кола таких проблем можна віднести різні підходи до термінології та сутності основних засобів у бухгалтерському обліку й системі оподаткування, суперечність національних

стандартів обліку міжнародним стандартам, проблеми вдосконалення діючої системи обліку основних засобів.

Мета і завдання дослідження. Метою випускної роботи є: дослідження та оцінка теоретичних положень методики, організації та практики бухгалтерського обліку з основними засобами; аналіз ефективності використання основних засобів на ВКФ «Агромарін»; розробка рекомендацій щодо удосконалення аналізу та контролю основних засобів для їх практичного використання для прийняття управлінських рішень. Щоб реалізувати поставлену мету, необхідно вирішити наступні завдання:

- визначити сутність та класифікацію основних засобів, враховуючи різні підходи до трактування даного поняття багатьма вченими та науковцями, а також нормативними актами;
- опрацювати особливості оцінки об'єктів основних засобів;
- розглянути документальне оформлення господарських операцій з руху основних засобів;
- дослідити та оцінити стан обліку на підприємстві;
- визначити особливості нарахування та обліку амортизації основних засобів на підприємстві;
- провести аналіз стану, руху, динаміки та ефективності використання основних засобів;
- оцінити систему внутрішнього контролю основних засобів;
- розробити шляхи вдосконалення аналізу та контролю основних засобів на підприємстві.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є процес організації і методики обліку та контролю використання основних засобів на ВКФ «Агромарін».

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних і практичних аспектів організації обліку та контролю стану та руху основних засобів.

Методи дослідження. Щоб комплексно провести дослідження обліку стану та руху основних засобів було використано системний підхід до аналізу

економічних явищ та процесів. При написанні випускної роботи використовувались, як загальнонаукові, так і спеціальні методи пізнання: методи порівняння, логічного аналізу, індукції і дедукції, аналізу та синтезу.

Інформаційна база дослідження. При написанні випускної роботи були використані нормативно-правові документи, начальні-методичний матеріал з бухгалтерського та фінансового обліку, економіки підприємств, монографії, що присвячені обліку основних засобів, звітність підприємства. Також значну кількість джерел представляють періодичні видання з відповідних дисциплін.

Результати наукових досліджень обговорювалися на таких науково-практичних конференціях: III Міжнародна студентська науково-практична інтернет-конференція (Одеса, 2017); IV Міжнародна студентська науково-практична інтернет-конференція (Одеса, 2018); Збірник науково-практичних статей (Одеса, 2018); VI Міжнародна науково-практична конференція (Одеса, 2018).

ВИСНОВКИ

У випускній роботі в результаті опрацювання нормативних документів і економічної літератури з проблем обліку, аналізу стану руху, використання основних засобів та їх контролю, що діє на ВКФ «Агромарін» можна зробити наступні висновки:

1. В економічній літературі по-різному трактують поняття «основні засоби», кожна з наведених точок зору не мають змістовної різниці та залежать від того, на чому акцентує увагу автор. Тому проаналізувавши, ми отримали власну думку, що основні засоби – це важливий елемент активів підприємства, який примножує прибуток підприємця за допомогою участі в процесі виробничого або невиробничого характерів, а також має певну матеріальну цінність, розмір якої залежить від суми зносу наявного активу.

2. Нами було розглянуті різні точки зору авторів стосовно класифікації основних засобів, що дає підстави вважати, що деякі існуючі в літературі класифікації містять певні недоліки, невирішені питання та дискусійні положення; інколи спостерігаються виділення класифікаційних ознак, які не є суттєвими. Але є загальноприйняті класифікації, які використовують підприємства, а саме найбільш детальною вона зазначена в положенні стандартів бухгалтерського обліку №7.

3. Проаналізовано типові форми бухгалтерського обліку з надходження та вибуття основних засобів, підприємство веде майже всі форми, крім ОЗ-7 «Опис інвентарних карток», оскільки вважає це не доцільним. З метою підвищення аналітичності обліку та складання фінансової, статистичної і податкової звітності пропонуємо до типової форми ОЗ-1 додатково скласти внутрішній документ – «Акт формування первісної (балансової) вартості основних засобів».

4. Нами була розглянута діюча практика обліку та контролю основних засобів ВКФ «Агромарін». Облік на підприємстві здійснюється згідно діючого законодавства України. Відображення операцій з руху та нарахування

амортизації основних засобів ведеться у облікових регістрах, регламентованих Наказом Мінстата «Про затвердження форм первинного обліку» у автоматизованій системі «1С: Бухгалтерія» 8.2 та програмі «М.Е.Дос Звітність».

Дослідження ведення обліку та контролю основних засобів на ВКФ «Агромарін» дало змогу зробити акцент на наступних недоліках існуючої системи обліку та контролю:

- в електронній системі бувають пропущені деякі реквізити документів по надходженню основних засобів, хоча в паперовому вигляді вони існують, тобто виникає невідповідність фактичної та електронної інформації;

- на підприємстві відсутня організаційні структура підприємства, а також система внутрішнього контролю, тільки якісь окремі повноваження.

Для усунення недоліків рекомендуємо:

- при використанні типових форм обліку основних засобів звернути увагу на заповнення всіх реквізитів як в паперовому, так і електронному вигляді, оскільки правильність та повнота відображення інформації в регістрах дає змогу уникнути помилок;

- покращити програму «1С:Підприємство» за допомогою конфігурації «Виробництво для молокозаводів»;

- застосовувати прямолінійний метод нарахування амортизації для рахунків 103 «Будинки та споруди» та 109 «Інші основні засоби». Для рахунків 104 «Машини та обладнання» та 105 «Транспортні засоби», у зв'язку з великим фізичним та моральним зносом, рекомендуємо використовувати методи зменшення залишкової вартості та прискореного зменшення залишкової вартості. А для рахунку 106 «Інструменти, прилади та інвентар», ми вважаємо, що кумулятивний метод найбільш раціональний, оскільки в перші роки експлуатації обладнання продуктивність значно вища, ніж у наступні.

- розробити організаційну структуру підприємства, оскільки вона є основою системи управління, яка визначає склад, підпорядкованість та взаємодію її елементів, здійснює його розподіл за підрозділами;

- створити систему внутрішнього контролю та службу внутрішнього контролю, так як підприємство має географічне відокремлені філії, керівництво яких може приймати самостійні рішення, а директору необхідно отримувати достовірну та якісну інформацію.

5. Нині у зв'язку з економічною нестабільністю в Україні підприємству необхідно раціонально використовувати основні засоби. Проаналізуємо основні засоби на ВКФ «Агромарін».

При аналізі складу, структурних змін та динаміки основних засобів ми виявили, що відбулися незначні структурні зміни у складі основних засобів. При цьому найбільшу питому вагу у складі основних засобів займають будинки, споруди і передавальні пристрої (в 2017 році – 50,49%), машини та обладнання – 24,12% та транспортні засоби 15,6%.

Аналіз ефективності використання основних засобів на підприємстві показав, що протягом трьох років спостерігається тенденція розширення виробництва.

Коефіцієнт оновлення набагато випереджає коефіцієнт вибуття, що вказує про те, що в основному оновлення основних засобів відбувається за рахунок придбання нових об'єктів, а не заміни зношених, старих, що зумовлює накопичення застарілого обладнання.

Рівень використання основними засобами визначають за допомогою показників віддача та місткість основних засобів. Збільшення віддачі основних засобів обумовило проведення факторного аналізу віддачі основних засобів, який показав, які фактори вплинули на неї. За аналізований період обсяг виробництва продукції збільшився на 9,2 млн. грн, таке збільшення відбулося за рахунок збільшення питомої ваги активної частини основних виробничих засобів на 1,47%, збільшення віддачі активної частини на 95 коп.

На наступному етапі нами було досліджено вплив засобів праці на виробництво продукції. За аналізований період на підприємстві відбулось збільшення обсягу виробництва на 9,2 млн. грн за рахунок збільшення віддачі активної частини засобів на 6041,54 тис. грн та збільшення питомої ваги

активної частини засобів на 1582,53 тис. грн та збільшення середньорічної вартості основних виробничих засобів на 1572,95 тис. грн.

Визначили стадію життєвого циклу підприємства за допомогою аналітичних показників, оскільки лише те підприємство, яке враховує стадію життєвого циклу, на якій перебуває, може вчасно ідентифікувати та нейтралізувати негативні прояви зовнішнього та внутрішнього середовища, досягти стійкого фінансового розвитку та підвищити ефективність свого функціонування. Підприємство перебуває на фазі стійкого розвитку.

6. На заключному етапі нашої роботи ми побудували трендову модель показника середньорічної вартості основних засобів з період 2010-2017 рр. та зробили прогноз на 2018-2019 рр.. Дане дослідження показало, що впродовж 2010-2017 рр. середньорічна вартість основних засобів в середньому щорічно збільшується на 815,9 тис. грн з урахуванням тенденції до рівномірного росту. Якщо збережеться тенденція, яка склалася у 2010-2017 рр. середньорічної вартості основних засобів, то можна очікувати, що в 2018 році середньорічна вартість основних засобів складе 17051,11 тис. грн, а в 2019 році - 17867 тис. грн.

Таким чином, результати даного дослідження дозволили виділити основні шляхи поліпшення використання основних засобів на ВКФ «Агромарін»:

- необхідно продовжувати удосконалювати та замінити застарілі технології виробництва продукції.

- продовжувати розширення обсягу виробництва на наявних виробничих потужностях і площах.

Незважаючи на складність економіки в сучасних умовах, оновлення основних засобів дозволить підвищити технічний рівень основних засобів, що є головним резервом зростання віддачі основних засобів. Підвищення ефективності використання основних засобів підприємства безпосередньо знизить собівартість виготовлюваних виробів, а в кінцевому підсумку призведе до збільшення прибутку підприємства та підвищить рентабельність його діяльності.

Список використаних джерел

1. Бабаев Ю.А. Бухгалтерский финансовый учет. – М.: «РИОР», 2013. – 312 с.
2. Бистро В. В. Ревізія основних засобів на підприємстві / В. В. Бистро. // Управління розвитком. – 2014. – №175. – С. 23–26.
3. Бондар М.І. Амортизація основних засобів: облік та оподаткування / М.І. Бондар, В.В. Бабіч // Вісник ЖДТУ Серія: Економічні науки. – 2011. - № 1 (55).– С. 31-34.
4. Бондар М.І. Облік і аудит основних засобів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит»/ М.І. Бондар – К., 2001. - 23 с.
5. Бутинець Т. А. Основні засоби: точка зору економіста / Т. А. Бутинець // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2012. – № 23. – С. 22–36.
6. Бутинець Ф. Ф. Контроль та ревізія : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Ф. Ф. Бутинець, С. В. Бардаш, Н. М. Малюга. – Житомир: Світ, 2012. – 458 с.
7. Верхоглядова Н.І. Бухгалтерський облік: теорія та практика: Навчально-практичний посібник./ Н.І. Верхоглядова, С.Б. Шило, С.Б. Ільїна. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 536с.
8. Войнаренко М. П. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту: навч. посіб./ М. П. Войнаренко, Н. А. Пономарьова, О. В. Замазій. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.
9. Войцих А.М. Внутрішній контроль за використанням основних засобів сучасних підприємств / А.М. Войцих// Перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу в контексті євроінтеграції : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції. – Одеса : ОНЕУ, 2018. – С. 183-184.
10. Войцих А.М. Проблема вибору методів амортизації основних засобів/ А.М. Войцих// Напрямки розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в

умовах глобалізації. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. Ч. 1. – Одеса: ОНЕУ, 2017. – С. 50-52.

11. Войцях А.М. Особливості аналізу ефективності використання основних засобів / А.М. Войцях// Збірник науково-практичних статей. Одеський національний економічний університет. Обліково-економічний факультет (кафедра економічного аналізу). – 2018. – С. 197-201.

12. Войцях А.М. Особливості методики визначення фази життєвого циклу, на якій перебуває підприємстві / А.М. Войцях// Напрями розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації. Тези доповідей IV Міжнародної студентської науково-практичної інтернет-конференції. – Одеса: ОНЕУ, 2018. – С. 230-232.

13. Волкова Н. А. Економічний аналіз: навч. посібник / Н. А. Волкова, Р. М. Волчек, О. М. Гайдаєнко та інші / за ред. Н. А. Волкової. – Одеса: ОНЕУ, 2015. – 310 с.

14. Волкова Н. А. Організація та методика економічного аналізу: навч. посібник / Н. А. Волкова, Н. Е. Подвальна. – Одеса: ОНЕУ, 2013. - 267 с.

15. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-1>.

16. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджено наказом Міністерства Фінансів України від 30.11.1999 № 291. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

17. Карасевич І. В. Проблемні питання обліку та нарахування амортизації основних засобів в сучасних умовах господарювання / І. В. Карасевич, Н. В. Шутюк // Наука й економіка. - 2013. - Вип. 2. - С. 71-74. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/jpdf/Nie_2013_2_15.pdf.

18. Козел Т. В. Економічний зміст основних засобів як об'єкта обліку і контролю / Т. В. Козел. // Науковий вісник НЛТУ. – 2013. – №23. – С. 292–296.

19. Коляда А. Л. Ефективність функціонування підприємств як складова забезпечення їх конкурентоспроможності / А. Л. Коляда // Аналітичні методи дослідження конкурентоздатності суб'єктів господарювання: монографія. – 2017. – С. 139-172

20. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий облік» (розділи «Облік основних засобів», «Облік інших необоротних матеріальних активів», «Облік нематеріальних активів») для студентів 3 курсу всіх форм навчання всіх спеціальностей. – Одеса: ОДЕУ, ротاپринт, 2010 р. – 82 с.

21. Кузьмін Д. Л. Основні засоби та основні фонди: порівняльний аспект // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2012. - Вип. 2 (23). – С. 148-155.

22. Мордвінцева, Т.В. Основні засоби підприємства: економічна сутність / Т.В. Мордвінцева, К.О. Стулей // Сталий розвиток економіки. – 2013. – №2(19). – С.90-94.

23. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16) «Основні засоби» // IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_014.

24. Наказ Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинного обліку» № 352 від 29.12.1995р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uazakon.com/document/spart94/inx94063.htm>.

25. Омельченко О.Ю. Облік основних засобів і операцій о їх оподаткуванню: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит»/ О.Ю. Омельченко – К., 2006. - 23 с.

26. Податковий Кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page3>.

27. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» , затверджено наказом Міністерства Фінансів України від

07.02.2013 р. № 73. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

28. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» Затверджено наказом Міністерства Фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.

29. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність» Затверджено наказом Міністерства Фінансів України від 07.11.2003 р. № 617. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1054-03>.

30. Ткаченко Л. Особливості оцінки основних засобів : історія і сучасність / Л. Ткаченко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 10. – С. 11 – 18.

31. Урбан Н.М. Методика та організація оцінки активів підприємства в обліку та аудиті: дис. ... канд. екон. наук: 08.06.04/ Н.М. Урбан. - Тернопіль, 2004. – 215 с.

32. Черкашина Т. В. Особливості обліку та нарахування зносу на необоротні активи в бюджетних установах / Т. В. Черкашина // Вісник соціально-економічних досліджень. - 2013. - Вип. 4. - С. 176-182. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2013_4_29.

33. Швець Н. В. Проблемні питання аналізу основних засобів підприємства / Н. В. Швець // Бізнес Інформ. – 2012. – № 8. – С. 159–162.

34. Янчев А. В. Теоретико-методологічні засади облікового процесу в інформаційній економіці [Текст] / А.В.Янчев // Бізнес-інформ. – 2014. – №4. – С. 341–346.

35. Яцунська О. С. Класифікація основних засобів в процесі реформування системи вітчизняного обліку / О. С. Яцунська // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. – Херсон: ХДУ, 2013. – Вип. 1. - С. 102- 107.